

SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLAR VE ÇOCUK DOSTU KENTLER

Mehmet AKALIN¹

Öz

Yapılan arkeolojik çalışmalar geçmişte bazı devletlerin, kentlerini güvenlik gerekçesi ile surlar ve yüksek duvarların içerisine kurduklarını göstermiştir. İlerleyen dönemlerde kentlerin sınırlarını oluşturan bu duvarlardan vazgeçilmiştir. Bu durum kentlerin kontrolsüz şekilde göç almasına, kalabalıklaşmasına, nüfusun heterojen hale gelmesine ve güvenlik sorunlarına sebep olmuştur. Çocuklar ise tüm tarih boyunca böylesi kentlerin oluşturduğu kaotik ortamlarda büyümek durumunda kalmışlar ve çeşitli nedenlerden dolayı suça sürüklenmişlerdir. Bu çalışmada kentlerde yaşayan çocukların suça sürüklenmemeleri için çocuk dostu kent girişimleri bir çözüm olarak ele alınmıştır. Çalışmanın birincil amacını çocuk dostu kent girişiminin, suça sürüklenen çocuklar bağlamında literatürde görünürlüğünü arttırmak olmuştur. Bunun için toplanan tüm bilgi, belge ve nicel veriler kentlerde çocukların işlediği suçlarla ilişkilendirilerek raporlandırılmıştır. Son olarak ise çocuk dostu kent girişimlerinin Türkiye özelinde amacına uygun hale gelebilmesi için çözüm önerilerinde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Suç, Çocuk, Çocuk Dostu, Kent

JEL Kodları: J00, J13, I30

CHILDREN DRAGGED INTO CRIME AND CHILD-FRIENDLY CITIES

Abstract

Archaeological studies have shown that in the past, some states built their cities within city walls and high walls for security reasons. In later periods, these walls that formed the borders of the cities were abandoned. This situation has caused cities to receive uncontrolled immigration, crowding, heterogeneity of the population and security problems. Children have grown up in the chaotic environments created by such cities throughout history. Thus, they were driven to crime for various reasons. In this study, child-friendly city initiatives are considered as a solution to prevent children living in cities from being dragged into crime. The primary purpose of the study was to increase the visibility of the child-friendly city initiative in the literature in the context of children dragged into crime. For this purpose, all information, documents and quantitative data collected were reported in association with the crimes committed by children in cities. Finally, solution suggestions were made to make child-friendly city initiatives appropriate for purpose in Turkey.

Keywords: Crime, Children, Child Friendly, Urban

JEL Codes: J00, J13, I30

¹ Doç. Dr., Sosyal Güvenlik Uzmanı, Sosyal Güvenlik Kurumu, makalin@sgk.gov.tr, <https://orcid.org/0000-0002-5170-7503>

GİRİŞ

Son yıllarda gelişmiş batı toplumlarında, özellikle ABD’de; değişen aile yapılarına koşut olarak çocukların kentsel mekânlardan dışlandığı, görmezden gelindiği hatta yok sayıldığı bir yaşam stili tartışılmaktadır. Çocuksuz bir yaşamın normalleştirilmeye başlandığı bu toplumlarda, aile içerisinde çocuğa sahip olmak yerine, toplumdaki tüm çocuklara sahip olmanın yani çocuksuz bir yaşam fikrinin, güçlü bir şekilde kendisine taraftar bulduğu görülmektedir.

Kalabalık nüfusları nedeniyle uzun yıllardan beri devletin doğum kontrolünü zorunlu hale getirdiği Çin liste dışında bırakılacak olursa tüm dünyada gerçekleşen en düşük doğum oranları 1,53 ile kişi başına düşen milli geliri en yüksek olan gelişmiş batı toplumlarında gerçekleşmektedir. Bu oran kişi başına düşen milli geliri en az olan ülkelerde 4,38, orta gelir grubunda olan ülkelerde ise 2,15’tir (UN, 2019). Bu oranlar, yüksek gelir seviyesine sahip yetişkin bireylerin artık çocukların duyulmadığı, görülmediği ve herhangi bir etkisinin bulunamayacağı mekânlarda yaşamak, vakit geçirmek ve eğlenmek istediklerinin bir işareti olarak yorumlanabilir.

Dünya nüfusunun yaklaşık olarak %30’ u 18 yaş altı çocuklardan oluşmaktadır (UNICEF, 2023; UN, 2022). 2021 yılı itibari ile dünya nüfusu 7.909.295 milyar iken 18 yaş altı kişi sayısı 2.392.419 milyar, 5 yaş altı çocuk sayısı ise 671.477 milyondur (UN, 2022). 0-14 yaş aralığında tüm dünyada yaklaşık 2 milyar çocuğun olduğu tahmin edilmektedir. Bu sayının 2050’de 2,06 milyar olarak zirveye ulaşması ve ardından azalan doğurganlık oranları nedeniyle 2100 yılında artan dünya nüfusuna rağmen 1,9 milyara düşmesi beklenmektedir (Statista, 2023). Türkiye’de ise Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) sonuçlarına göre 2022 yılsonu itibarıyla 85 milyon 279 bin 553 kişi olan ülke nüfusunun %27’si (22 milyon 578 bin 378) çocuklardan oluşmaktadır (TÜİK, 2023).

Yukarıda verilen istatistiki verilerden de anlaşılacağı gibi, demografik açıdan toplam nüfus içerisinde önemli bir grubu oluşturan çocukların kentsel alanlarda görmezden gelinmesi söz konusu olamayacaktır. Bu yüzden dünya genelinde kentleri çocuklarla birlikte geliştirmeyi amaçlayan, “Çocuk Dostu Kent” yaklaşımları giderek daha geniş alanda karşılık bulmaya başlamıştır. Bu yaklaşımın ilk nüveleri 1990 yılında yürürlüğe giren “Çocuk Haklarına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi” (BMÇHS) ile ortaya çıkmıştır. Çocuk Hakları Sözleşmesi 4 temel hak üzerine kurulmuştur. Bunlar; “ayrımcılık yapmama”, (Madde 2) “çocuğun yüksek yararı” (Madde 3), “çocuğun yaşama ve gelişme hakkı” (Madde 6) ile “çocuğun demokratik süreçlere ve hayata katılım hakkı”dır (Madde 12) (UNCRC, 1989).

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesine göre 18 yaşına kadar her birey çocuktur ve çocuk olmanın getirdiği haklara sahiptir. Buna göre (UNCRC, 1989);

- Çocuk hakları din, dil, ırk, mezhep ayrımı yapılmaksızın tüm çocuklar içindir.
- Büyüklerin inanç ve görüşlerine göre çocuklara ayırım yapılamaz.
- Çocukları ilgilendiren yasalar ve uygulamalar yapılırken, çocukların yararı ön planda tutulmalıdır.
- Devletin bir görevi de çocukların korumasını ve bakımını üstlenen kişilerin bu sorumlulukları yerine getirmelerini sağlayacak önlemleri almaktır.
- Her çocuk, görüşlerini serbestçe ifade etme hakkına sahiptir.
- Çocuk, kendisi ile ilgili konularda önemsenmeli ve dikkate alınmalıdır.
- Toplumdaki her birey; çocuklara saygı duymak, onları dinlemek ve onların fikirlerini öğrenmek için çaba harcamak zorundadır. Her çocuk duygu ve düşüncelerini istediği şekilde ifade edebilmelidir.
- Sağlık hizmetinden yararlanmak her çocuğun hakkıdır. Çocukların sağlıklı olması devletin ve toplumun sağlayacağı bir güvencedir. Bu bağlamda devlet ve toplum temiz bir çevre ve sağlık koşullarını sağlamak zorundadır. Çocukların beslenmesi ve hastalıklara karşı bağışıklık kazandıracak aşuların yapılması da devletin ve toplumun görevidir.
- Sözleşmeye Taraf Devletler, çocuğun zihinsel, ruhsal, ahlâksal ve toplumsal gelişmesini sağlayarak onu yeterli bir hayat seviyesine ulaştırmalıdır. Bu sorumluluk sahip olunan sosyo ekonomik şartlara bağlı olarak ana-babaya ya da bakmakla yükümlü kişiye aittir.
- Devletler çocuklara ilköğretimi parasız ve ayrımcılık yapmadan vermek zorundadır. Çocuklar yaşadıkları toplum tarafından eğitimlerini tam manasıyla yapabilme noktasında desteklenip korunmalıdır. Eğitim programları çocukların farklı kültürlerle ve kendi kültürlerine olan saygısını attıracak, hoşgörüsünü geliştirecek ve doğaya ilişkin sevgisini yeşertecek şekilde geliştirilmelidir.
- Devletler çocukların boş zamanlarını verimli ve iyi şekilde değerlendirebilmeleri ve kendilerini geliştirebilmeleri için kulüpler, spor ve kültür merkezleri, kütüphaneler, spor salonları ve oyun parkları oluşturmalıdır. Her çocuğun sağlanan bu çevresel imkânlar çerçevesinde tüm bu faaliyetlere katılma hakkı vardır.

Çocuklar, kentlerde büyük bir demografik grubu oluşturmalarına rağmen kentleşme süreçlerinde, kentsel karar alma mekanizmalarında, kentsel hizmetlere erişimde ve kent planlarında en az dikkate alınan kişiler olabilmektedir. Çocukların kentsel alanlardaki yapılaşma, ulaşım, altyapı ve hizmet bağlamında görmezden gelinmelerinin başlıca sebepleri, ülke ve bölge yönetimine etki edebilecek oy hakkından yoksun ve ekonomik bakımdan bağımlı olmalarıdır. Bunun yanı sıra kentsel alan üretim sürecinde oluşan rant ve bunun paylaşım sorunu da çocukların bu süreçlere dahil edilmemesinin bir diğer boyutunu oluşturmaktadır. Tüm bunlar, kanunlar tarafından reşit sayılmamalarından dolayı çoğu zaman demokratik katılım süreçlerinin dışında bırakılan ve ekonomik güçten yoksun olan çocukların kentlerde görmezden gelinmesi için gerekçe olarak kabul edilemez.

21. yüzyılın ortalarında, kentsel nüfusun neredeyse iki katına çıkarak 6,4 milyara ulaşması beklenmektedir. Önümüzdeki 30 yıl içerisinde tüm kentsel nüfus artışının büyük bölümünün ise gelişmekte olan ülkelerde gerçekleşeceği tahmin edilmektedir (The World Bank, 2024). 21. Yüzyılın ortalarına gelindiğinde, gelişmekte olan ilçelerin kentsel nüfusunun iki kattan fazla artacağı ve 2050 yılında neredeyse 5,2 milyara ulaşacağı tahmin edilmektedir. Yüksek gelirli ülkelerde ise kentsel nüfus 2050 yılına kadar büyük ölçüde aynı seviyelerde olması beklenmektedir.

Artan nüfus, kentleşme ve metropolleşme eğilimleri tüm dünyada bir milyondan fazla nüfusa sahip olan kent sayısının her geçen gün daha da çoğalmasına sebep olmaktadır. Çarpık yapılaşma, altyapı sorunları, trafik sıkışıklığı, çevre tahribatı, artan suç oranları gibi sorunların daha görünür hale geldiği kentsel alanlar çocukları kentlerden uzaklaştırarak, kentsel süreçlere karşı onları yabancılaştırmaktadır. Nitekim günümüzde kentler, çocukların beklentilerini karşılamaktan ve onların ihtiyaçlarına cevap verebilmekten giderek uzaklaşmaktadır. Bu durum, çocukların sosyo-kültürel, fiziksel ve zihinsel gelişimlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Bunun sebebi ise oluşturulan kentsel mekânların yetişkinlerin istek ve beklentilerine göre şekilleniyor olması ve çocukların karar alma süreçlerine dâhil edilmemesidir.

Son zamanlarda çocuklar, kişisel kullanıma sunulan teknolojilerin yaygınlaşması ile boş zaman tercihlerini evde ve kapalı alanlarda daha fazla vakit geçirecek şekilde değiştirmiştir. Bu durumun oluşmasında, korumacı aile yapısının, izole yaşam tercihlerinin, artan suç oranlarının ve güvenlik endişesinin payı azımsanmayacak kadardır. Ancak bu tip bir tercih, çocuğun evden veya yakın çevresinden bağımsız şekilde hareket edebilme imkân ve fırsatlarından vazgeçmesi anlamına gelerek sağlıklı gelişimi açısından sakıncalar oluşturabilmektedir.

Çocukların kentlerde suça karışmadan, güven içerisinde mutlu ve huzurlu biçimde gelişimlerini sürdürebilmeleri için “Çocuk Dostu Kent Yaklaşımı”nın gereklilikleri üzerinde durulan bu çalışmada öncelikle kentsel alanda çocuğun görünürlüğü tartışılmıştır. Sonrasında 1996 yılında UNICEF ve UN-HABITAT (United Nations Human Settlements Programme) tarafından çalışmaları başlatılan Çocuk Dostu Kent Yaklaşımı benzer ülke ve bölge örnekleri ile incelenmiştir. Daha sonra Türkiye’de kentsel alanlarda çocukların karıştıkları suçlar ve suç oranları EGM, Adalet Bakanlığı ve TÜİK verileri ile ortaya koyularak bu suçların işlenme nedenleri tartışılmıştır. Son olarak ise çocuk dostu kent yaklaşımının, Türkiye’de çocukların işledikleri suçlar üzerinde ne gibi etkiler oluşturabileceği üzerinde durulmuş ve bu kapsamda öneriler getirilmeye çalışılmıştır.

ARAŞTIRMA SORUSU VE YÖNTEM

Araştırma, farklı coğrafyalarda uygulama imkânı bulan “Çocuk Dostu Kent Girişimi” ile Türkiye’de suça sürüklenen çocuk sayısı azaltılabilir mi? sorusuna yanıt aramaktadır. Sorunun cevabı, çocuk dostu kent, suç ve suça sürüklenen çocuklar kavramlarını kapsayan ilgili literatür yazımı ve iyi uygulama örnekleri ile verilmeye çalışılmıştır. Bunun için ise Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM), Adalet Bakanlığı ve Türkiye İstatistik Kurumu’ndan (TÜİK) elde edilen istatistiki veriler ile alanda daha önce yapılmış çalışmalarda çocukları suça sürükleyen kentsel ve çevresel faktörlere ilişkin bilgi ve belgelerden yararlanılmıştır.

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden literatür taraması kullanılmıştır. Literatür taraması farklı araştırma konularının kavramsal, metodolojik ve tematik gelişimlerine katkı sağlayabilmektedir (Paul ve Criado, 2020, s.1). Ayrıca literatür taraması araştırılan konuya ilişkin öz, sarıh, eleştirel ve ikna edici veri setleri oluşturarak daha sonra benzer konuda yapılacak olan çalışmalara katkı verebilmektedir (Callahan, 2014, s. 273). Bu yöntem araştırma tasarımı ile ilgili karar vermek, teorik içeriği desteklemek veya literatürde bir eksikliği ortaya çıkarmak amacıyla kullanılabilirdiğinden (Xiao ve Watson, 2019, s. 94) çalışma için uygun görülmüştür. Bu kapsamda çocuk dostu kentler ve suça sürüklenen çocuklara ilişkin, kitap, makale, kanun, yönetmelik, sözleşme, internet siteleri, istatistik bültenleri, aylık ve yıllık raporlar vb. taranmıştır. Önceki yıllarda çocuk dostu kentler ile çocuk suçlarına ilişkin olarak yapılan alan çalışmalarında elde edilen anlamlı nicel veriler değerlendirilmiştir. Toplanan tüm bilgi, belge ve nicel veriler ise kentsel alanlarda çocukların işlediği suçlarla ilişkilendirilerek raporlandırılmıştır. Son olarak çocuk dostu kent girişimlerinin Türkiye özelinde amacına uygun hale gelebilmesi için çözüm önerilerinde bulunulmuştur.

ÇALIŞMANIN AMACI

Bu çalışmanın iki temel amacı bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, çocuk dostu kent girişiminin, suça sürüklenen çocuklar bağlamında literatürde görünürlüğünü arttırmaktır. Çalışmanın bir diğer amacı ise son zamanlarda suç ve suçlu imajına yönelik gerek ulusal gerekse sosyal medya üzerinden yapılan güzellmelerin çocukları kentsel mekânlarda suça daha fazla özendirilebileceği endişesinden hareketle belirlenmiştir. Bu kapsamda, kent çeperlerinde ve kent içi çöküntü bölgelerinde yetersiz çevresel şartlar altında yaşamak zorunda olan çocukların, çocuk dostu kent girişimi ile suça olan eğilimlerini ortadan kaldırmak çalışmanın bir diğer ana amacını oluşturmuştur. Çalışmanın diğer amacı ise çocukların, dostu kent girişimi ile suça olan eğilimlerini ortadan kaldırabilmektir. Bunun için çalışmada Türkiye ile sosyokültürel ve ekonomik benzerlikleri olan kentlerde hayata geçirilen çocuk dostu kent girişimlerinin

göstergeleri ve elde edilen sonuçlar belirlenmiştir. Bu gösterge ve sonuçların tüm yerel yönetimler tarafından dikkate alınması amaçlanmıştır.

ÇALIŞMANIN ÖZGÜNLÜĞÜ VE LİTERATÜRE KATKISI

Çocuk dostu kentlerle ilgili olarak yapılan çalışmalar, kent planlaması ve çocukların katılım hakları üzerine yoğunlaşmış durumdadır. Bu çalışma ise kentlerde işlenen suçlar ve suça yönlendirilen çocuklarla çocuk dostu kent girişimlerini ilişkilendirmektedir. Kentlerde çocukların karıştıkları suçları ortadan kaldırmak, çocuk dostu kentsel çevreler oluşturabilmek ve çocukları merkeze alan kentsel hizmetleri yaygınlaştırabilmek için çalışma kapsamında üretilen fikirlerin yerel yöneticiler ile araştırmacılara yeni bakış açıları kazandırılması beklenmektedir.

LİTERATÜR ve BULGULAR

Çocuk, Kent ve Çevre İlişkisi

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesinin 1. Maddesine göre; 18 yaşın altındaki her birey çocuk olarak tanımlanmaktadır. Türk Medeni Kanunu'nun 11. Maddesine göre ise 19 yaşından gün almamış herkes çocuktur. Bu tanımlarda yerel düzenlemelerle erken yaşta mümeyyiz sayılma durumu istisna olarak kabul edilmektedir.

Çocuk; duygusal, bedensel ve fiziksel açıdan gelişimini henüz tamamlamamış ve halen yetişkinlerin korumasına ihtiyaç duyduğu kabul edilen 18 yaşından küçük kişidir. Gelişim psikolojisinin tanımında ise çocukluk, 14 yaşlarına kadar olan süreyi kapsamaktadır. Dolayısıyla ergenlik döneminin başlamasıyla psikolojik bakımdan çocukluk döneminin son bulacağı (Polat, 2004, s. 11) kabul edilmektedir.

Çocukların büyüdüğü çevre, onların zihinsel, bedensel ve sosyal gelişimlerini doğrudan etkilemektedir. Güvenli, sağlıklı ve düzenli bir çevrede sevgi ve ilgi ile büyüyen çocukların başarılı ve uyumlu bir şekilde topluma katılmaları daha kolay olmaktadır (Çakırer Özservet ve Küçük, 2015, s. 25). Bu yüzden kentlerde kamusal yaşam alanları oluşturulurken, yetişkinler kadar çocukların da gereksinim ve beklentileri karşılanabilmelidir.

Günümüz kentlerinin tasarlanmasında ve sunulan kentsel hizmetlerin planlanmasında çocuklar ya yok sayılmakta ya da sınırları belirlenmiş küçük alanlara yönlendirilmeye çalışılmaktadır. Ayrıca çocuklar, yetişkinlerin belirledikleri alanlarda, kentsel tasarım üzerinde hiçbir söz hakları bulunmadan yaşamaya zorlanmaktadır. Bu mekânlar, çocuklar ergenliğe ya da yetişkinliğe ulaşıncaya değin onları

etkisi altına almaktadır. Çünkü çocuklar yaşadıkları evi seçemedikleri gibi, evin bulunduğu mahalleyi, sokağı, sosyal donatı alanlarını ve her kentin farklı şekillerde sunduğu imkânlardan yararlanma biçimlerini de seçememektedir. Dolayısıyla çocuklar, pasif bir şekilde kendilerine sunulan çevre ve imkânlarla gelişimlerini sürdürmek durumunda kalmaktadırlar.

Çocuklar buldukları mekânı ve yaşadıkları çevreyi onlardan sorumlu olan yetişkin kişilerden daha farklı algılamaktadır. Bu yüzden çocukların kentsel çevreden ve kentsel hizmetlerden beklentileri yetişkinlerden farklıdır (Talen ve Coffindaffer, 1999, s. 327). Günümüzde çocukların büyük bölümü güvenlik gerekçe gösterilerek yetişkinler tarafından kapalı ve kapalı alanlarda yaşamak, eğitim görmek ve boş zamanlarını değerlendirmek zorunda bırakılmaktadır. Bu durum çocukların kişiliklerinin çok sığ bir çevrede oluşmasına sebep olmaktadır. Çocuklar bu tarz dayatmalar nedeniyle ilerleyen yaşlarda iletişim kurmakta zorlanmakta ve özgüven eksikliği yaşayabilmektedirler. Geleceğin sağlıklı bireylerini topluma adapte edebilmek için kentsel mekânların çocukları yalnızlaştırmadan, onları dışlamadan ve mutsuz etmeden tasarlanması gerekmektedir.

Çocuklar için oyun geliştirip zaman geçirebildikleri her yer oyun alanıdır. Bu yerler, çocukların evden dışarı çıkarak enerjilerini atabilecekleri ve rahatlayabilecekleri ortamlardır. Diğer çocuklarla iletişim kurma şansının yakalandığı bu yerlerde çocuklar arkadaşlarıyla sosyal ilişkilerini geliştirebilmektedir. Böylece çocuklar kendilerini diğer çocuklarla kıyaslayabildikleri bir ortam da bulmuş olmaktadır (Acar, 2009, s. 59). Ancak takım halinde oyun oynama, bisiklet sürme, yürüme ya da koşma olanağı kısıtlı kentlerde çocukların bu gelişimi göstermekte zorlandıkları görülmektedir. Oysaki çocukların gelişimi için ideal bir kent ancak, açık alanlarda rahatça ve güvenle oyun oynanabilen, keşif gezilerine çıkılabilen, yürüyüş yapılabilen, arkadaşlarla buluşulabilen, her türlü tehlikeden uzak güvenli, yeşil ve sağlıklı alanlar oluşturmak suretiyle hayata geçirilebilir.

Başka bir deyişle çocuklar için yaşanabilir mekânlar üretmek, fiziksel çevreyi onlar için yaşanabilir kılmak suretiyle oluşturulabilir. Bunun için öncelikle çevre ve trafik güvenliğinin sağlanması gerekir. Daha sonra arkadaşlarla zaman geçirilecek ve sosyalleşilecek açık ve kapalı ortamlar hazırlanmalıdır. Doğaya yabancılaşmalarını önlemek için, sağlıklı ve yeterli yeşil alanlar çocukların kullanımına sunulmalıdır. Ayrıca oluşturulan oyun alanları güvenli, kaliteli ve eğitici araç gereçlerle donatılmalıdır.

Diğer taraftan çocukların güvenlik başta olmak üzere birtakım gerekçelerle aileleri tarafından sokaklardan uzak tutulmak istenmesi, onların gelişimi açısından daha başka sorunlara sebep olabilmektedir. Çocuklara karşı geliştirilen bu tip yaklaşımlar onları telefon, televizyon, tablet, bilgisayar ve oyun konsollarına mahkûm etmektedir. Yeni nesil teknoloji ve uygulamalar, çocukların ilgi ve

dikkatlerinin büyük bölümünü sağlıksız bir şekilde tüketmektedir. Gereken önlemlerin alınmaması halinde; müstehcenlik, şiddet ve gayrı ahlaki davranış paternleri gibi görsel ve işitsel uyarılara maruz bırakılan çocukların psikolojik, zihinsel ve sosyal gelişimleri büyük zararlara uğrayabilmektedir.

Teknoloji ve gelişmiş iletişim yöntemleri ile çok küçük yaşlarda tanışan çocuklar için sağlıklı ve güvenli kentsel alanlarda zaman geçirebilmek giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Nitekim sanal ortamlarda kurulan arkadaşlıklar ve oynan oyunlar çocukların gerçeklik algısını bozarak onları büyüdüklerinde yüzleştikleri gerçek hayatta özgüvensiz hale getirmektedir. Böylece çocukların toplumda kendilerini ifade edebilme kabiliyetleri zayıflamaktadır. Ayrıca yeterince hareket etmemekten ve vücutta biriken enerjiyi doğru şekilde kullanamamaktan kaynaklanan sinirlilik, hırçınlık, asabiyet, tatminsizlik, depresyon, mutlu olamama, asosyallik, dikkat eksikliği ve obezite gibi problemler de çocukların gelişimini etkileyen kapalı alanlara hapsolmanın getirdiği diğer olumsuz durumlardır.

Çocuk Dostu Kent Girişimi

Yetişkinlerin çocuklara yönelik yanılgılarından birisi de onlara iyi bir gelecek hazırlayabilmek adına her şeye karar vermek ve her şeyi dizayn etmeye çalışmaktır. Dolayısıyla kentler ve kentlerin sunduğu olanaklar da yetişkinler ne kadar istiyorsa o kadar çocukların olabilmektedir. Özellikle metropollerde kendilerine belirlenen suni alanlara sıkışmak zorunda kalan çocuklar, kentlerin dinamik, karmaşık ve gürültülü yapısı nedeniyle görünmez hale gelebilmektedir.

Çocuklar aşırı kalabalık, güvensiz ve sağlıksız kentlerde fiziksel, psikolojik ve bilişsel gelişimlerini tam manası ile gerçekleştirememektedir. Bu durum ilerleyen yaşlarda çocukların toplumda her açıdan sağlıklı bir birey olarak katılımını zorlaştırmaktadır. Kişisel gelişimini tamamlayamayan, toplumda kendisini ifade edemeyen ve yeterince sosyalleşemeyen çocuklar, gelecekte problemliler olarak nitelendirilebilecek davranış kalıpları geliştirebilmektedir.

Çocukların kentlerle ilgili olarak alınan kararlara dâhil edilmesi ancak onların kentte yaşayan diğer birey ve topluluklarla eşit görülmelerine ve kendilerini ifade edebilme fırsatı bulmalarına bağlıdır. Bu da çocukların kentlerde yaşadıkları toplumun aktif birer üyesi olmaları ile mümkündür (Carroll, Witten, Asiasiga ve Lin, 2019, s. 421; Kallio, Wood ve Häkli, 2020, s. 719). İstanbul'da 1996 yılında yapılan Habitat II konferansında çocuk haklarının neler olduğu ve gelişip dönüşen toplumlarda bu hakları gerçekleştirebilmek için neler yapılabileceği tartışılmıştır. Bu kapsamda konferansın bir çıktısı olarak 1997 yılında "Çocuk Hakları ve Habitat Raporu" yayınlanmıştır. Bu raporda "Çocuk Dostu Kentler Girişimi" ilk defa ele alınmıştır. 2000'li yıllarla birlikte tartışılmaya başlanan kavram, temel olarak çocuk

hakları sözleşmesinde belirlenen hakların hayata geçirilmesi için kullanışlı bir araç olarak değerlendirilmiştir.

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin (UNCRC, 1989);

- 2. maddesi çocuklara karşı ayırım gözetmemeyi,
- 3. maddesi, çocuğun yüksek yararını gözetmeyi,
- 6. maddesi, çocukların yaşama hakkını,
- 12.maddesi, çocukların kendilerini ilgilendiren ve etkileyen konularda söz söyleyebilme haklarını,
- 13. maddesi, çocukların ifade özgürlüğünü,
- 31. maddesi ise çocukların yaşlarına uygun oyun ve eğlence etkinliklerine katılma haklarına sahip olduklarını düzenlemektedir.

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nden hareketle UNICEF çocuk dostu kentlerin sağlaması gereken kriterleri ise şu şekilde belirlemiştir (URL 1):

- Yaşadıkları kentler hakkında alınan kararlara etki edebilmek,
- Yaşamak istedikleri kentin nasıl olması gerektiği hakkında fikir beyan edebilmek,
- Birey olarak kabul görmek ve aileye, topluma ve sosyal hayata sağlıklı bir şekilde katılım sağlayabilmek,
- Barınma, eğitim ve sağlık gibi en temel hak ve hizmetlere kolay ve sorunsuz ulaşabilmek,
- Temiz suya erişebilmek ve sağlıklı kanalizasyon altyapısına sahip olabilmek,
- İstismar, sömürü ve şiddete karşı savunma geliştirebilmek,
- Kentsel alanlarda/kentin caddelerinde özgürce ve güvenli bir şekilde yürüyebilmek,
- Arkadaş edinebilmek ve onlarla sağlıklı ilişkiler kurup oyun oynayabilmek,
- Ekolojik çevrelere erişebilmek ve yeterli yeşil alana sahip olabilmek,
- Temiz ve sağlıklı bir çevrede yaşayabilmek, sosyalleşebilmek ve kültürel etkinliklere katılabilmek,
- Kentlerin sunduğu olanaklardan gelir düzeyi, etnik köken, cinsiyet, din, dil veya başka bir dezavantaj gözetilmeksizin faydalanabilmek.

UNICEF çocuk dostu kentleri; çocuklara değer verilen, saygı duyulan ve adil davranılan, onları etkileyen kararlar verilirken, düşüncelerinin ve ihtiyaçlarının tam olarak dikkate alındığı yerler olarak tanımlamıştır (URL 2). Uluslararası kuruluşlar tarafından tanımı yapılmış olmasına rağmen çocuk dostu kent düşüncesi yerel yönetimler tarafından henüz kapsamlı şekilde benimsenmiş değildir. Bunun sebebi

“Çocuk Dostu Kent Girişimi” nin kentleşme ve çevreye yönelik yeni bir düşünce olarak yeterince tartışılmamış olmasıdır.

Yüzyıllardır, kentsel mekânların oluşturulmasında, mimari ve estetik tercihlerde, altyapıların kurulmasında ve kentlerin planlanmasında hep yetişkinler belirleyici olmuş; çocuklar bu süreçlerin dışında tutulmuşlardır (Lange, 2018, s. 35). Gelişen teknolojinin etkisiyle dönüşen toplumlarda artık çocukların kentlerde görmezden gelinemeyeceği bir dönem yaşanmaya başlanmıştır. Bu yüzden çocuk dostu kentlerin nasıl geliştirilebileceği noktasında ulusüstü inisiyatiflerin, devletlerin, yerel yönetimlerin, sivil toplum kuruluşlarının, meslek örgütlerinin, üniversitelerin ve diğer toplumsal paydaşların iş birliği yapması gerekliliği ortaya çıkmıştır.

“Çocuk Dostu Kent Girişimi” kentlere ilişkin farklı eğilimleri ortaya çıkarmıştır. Vatandaşları daha merkeze alan yönetim anlayışlarının yaygınlık kazanması, belediyelerin artan sorumlulukları ve yerel halkın belediyelerden beklentilerinin boyutunun değişmesi, yerel yönetimlerin ulusal, politik ve ekonomik sistemler içindeki önemi arttırmıştır. Böylece yerel yönetimler birey odaklı hizmet anlayışının bir çıktısı olarak “Çocuk Dostu Kent Girişimi”ni hayata geçirmek için gündemler oluşturmaya başlamışlardır.

Kentlerin çocuk dostu yaşam alanlarına dönüştürülebilmesi için yerel yönetimlere büyük iş düşmektedir. Yerel yönetimlerin bu konuda başarılı olabilmesi için ise en başta yasal çerçeveyi oluşturacak düzenlemelere ihtiyaç duyulmaktadır. Belirlenen kurallar çerçevesinde oluşturulmasına karar verilen kentsel alt ve üst yapıların, toplumun tüm paydaşları tarafından kabul ve destek görmesi gerekmektedir. Bunun için ise meslek örgütlerinin, sivil toplum kuruluşlarının, eğitimcilerin ve kent plancılarının sürece katkı vermesi beklenir. Nitekim “Çocuk Dostu Kent Girişimi” nin belirlediği kriterlere göre kentler dönüştürülürken, o kentin öz kaynakları, sosyo-ekonomik yapısı, kültürel özellikleri ve fiziksel şartları dikkate alınmak zorundadır. Her kentin, sahip olduğu özellikler değerlendirilerek çocuklar için ideal bir kent oluşturmaya çalışılabilir. Aksi halde yapılmaya çalışılan iyi niyetli uygulama örnekleri, sembolik birkaç girişimden öteye geçememektedir.

Çocuk dostu kentlerin en temel özelliği, çocuğun toplumda bir değer olarak görülmesi ve birey olarak çocukların kendi gelecekleri hakkında söz sahibi olduğunun kabul edilmesidir. Çocuklar bunu ancak toplumsal süreçlere katılarak gerçekleştirebilirler. Çocuğun yaşadığı kentte söz sahibi olması; onun gelişimi açısından oldukça önemlidir. Çünkü çocuk yaşadığı kent ve çevreye ilişkin ihtiyaç, beklenti ve görüşlerini ifade etme şansı buldukça, yetişkinlik dönemlerinde toplumun bir ferdi olarak tüm haklarının da bilincine varabilecek ve toplumla daha sağlıklı ilişkiler kurabilecektir.

“Çocuk Dostu Kent Girişimi”, “Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi”nin ilgili maddelerinin kentler bağlamında gereğini yapabilmek adına oluşturulmuştur. Ayrıca, “Çocuk Dostu Kent Girişimi”, “Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi” kapsamında alınan kararların uygulanmasını teşvik ederek çocukların kentlerde yaşam kalitesini yükseltmeye yönelik stratejileri içermektedir. Buna göre devletler, yerel yönetimler ve toplumdaki diğer paydaşlar oluşturacakları kentsel politikalarında çocuk haklarına ve çocukların özgürlüklerine saygı duymalı; planlama, karar alma ve uygulama aşamalarında, çocukların sürece katılımını sağlamakla yükümlüdürler. Kentlerdeki kamusal alanlarda çocukların da yetişkinler kadar hakları olduğu kabul edilmelidir. Bu kentsel alanlarda çocukların da boş zaman değerlendirme, spor aktivitelerinde bulunma, kültürel ve sanatsal faaliyetlere katılma gibi hakları vardır. “Ayrıca “Çocuk Dostu Şehir Girişimi”, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme kapsamında alınan tüm kararların kentlerde tam olarak uygulanması konusunda da karardır.

Çocukların kentlerdeki varlığını ve görünürliğini sadece çocuklara ayrılmış alanlarla sınırlanması bir kentin çocuk dostu olarak nitelenesi için yeterli değildir. Çocuk dostu bir kentin, çocuklara kendilerini güvende ve emniyette hissedebilecekleri bir ortam sunması şarttır. Ayrıca çocuk dostu kentlerde çocukların temiz çevrede sunulan imkânlardan ve temel hizmetlerden faydalanması gerekmektedir. Çocuk dostu kentler, çocuklara ebeveynlerinden bağımsız bir şekilde hareket etme özgürlüğü sağlamalıdır. Böylesi kentlerde sunulan imkânlardan çocuklar eşit bir şekilde faydalanabilmelidir (Broberg, Kytta ve Fagerholm, 2013, s. 114; Kytta, 2004, s. 182).

Çocuk Dostu Kent Uygulamaları

Kolombiya, Territorios Amigos de la Niñez (TAN)

2023 yılı verilerine göre 53,2 milyon (URL 3) nüfusu olan Kolombiya’da toplam ülke nüfusunun 13,3 milyonunu 18 yaşından küçük çocuklar oluşturmaktadır (URL 4). Nüfusunun yaklaşık ¼’ü çocuklardan oluşan Kolombiya’da 2016 yılında başlatılan Territorios Amigos de la Niñez (TAN) çocuk dostu kent girişimi ile bölgedeki çocuk ve gençlerin kentsel haklarının artırılması ve korunması amacıyla içermeci kentsel politikalar uygulanmaya başlanmıştır. 2021-2023 yılları arasında güncellenen girişimin temel stratejisi, belirlenen bölgelerde sürdürülebilir kalkınma çabalarını desteklemek ve çocukları kentlerde alınan kararların merkezine koymak olmuştur (URL 5). Bu kapsamda Kolombiya’da halen 54 çocuk dostu kent bulunmaktadır (URL 5).

Territorios Amigos de la Niñez (TAN) çocuk dostu kent girişimi ile merkezi ve yerel yönetimler, aileler ve sivil toplum kuruluşları kentlerdeki çocuk haklarını geliştirmek için sürece dâhil edilmeye çalışılmıştır. Girişim kapsamında çocuk haklarının ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin güvence altına

alınmasına gayret gösterilmiştir. Bunun için ise yasal ve anayasal sorumlulukların yerine getirilebilmesi amacıyla bölgelerdeki kamu görevlilerinin yönetim kapasiteleri ve sorumlulukları arttırılmıştır.

Çocuk dostu kent girişiminin gerçekleştirilmeye çalışıldığı kentlerin gelişimi ile çocukların ve ergenlerin gelişimi arasında eşgüdüm sağlanmaya çalışılmıştır. Bölgelerin çocuk dostu kente dönüşümü için temel bir unsur olarak çocukların ve gençlerin sürece etkin biçimde katılımı sağlanmaya çalışılmıştır. Bunun yanı sıra toplumdaki diğer aktörlerin ve sektör temsilcilerinin sürece destek vermesi için teşvik ve yönlendirmelerde bulunulmuştur. Bu girişim ile bölgedeki çocuklara sağlık, beslenme, şiddetin önlenmesi ve eğitim gibi konularda koruma ve garanti sağlanmıştır. Uzun vadeli yapısal çözümler üretebilmek adına bölgede yaşayan çocukları içerecek sosyoekonomik politikalar geliştirilmiştir (URL 5).

Brezilya, #AgendaCidadeUNICEF

#AgendaCidadeUNICEF, UNICEF'in Brezilya'nın büyük kent merkezlerinde çocuklara ve ergenlere yönelik şiddeti önlemek ve azaltmak amacı ile çocuk haklarını teşvik etme için geliştirilen bir çocuk dostu kent uygulamasıdır. Bu girişim, 2022-2024 döneminde 8 eyalet başkentindeki 8 bölgede uygulanmak üzere planlanmıştır. Çocuk dostu kentler olarak Distrito d'Água, Belém'de (Pará), Jangurussu, Fortaleza'da (Ceará), Colonia Antonio Alexio, Manaus'ta (Amazonas), Iburá, Recife'de (Recife), Pavuna, Rio de Janeiro'da (Rio de Janeiro), Valeria, Salvador'da (Bahia), São Luis'teki (Maranhão) Cidade Operaria ve São Paulo'daki (São Paulo) Cidade Tiradentes gibi kentler seçilmiştir.

Brezilya'da çocuk dostu kent girişimleri, 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'ne ulaşabilmek için uygulanmaya başlamıştır. 213,3 milyon nüfusu olan ülkede, 52,5 milyon 18 yaşından küçük çocuk yaşamaktadır (URL 6). Çocuk dostu kent girişiminin başlatıldığı 8 bölgede ise, 7,3 milyon çocuk bulunmaktadır (URL 7). #AgendaCidadeUNICEF Çocuk Dostu Kent Girişimi, Brezilyalı çocuklar ve ergenlere karşı şiddeti önlemek, ayrımcılık yapmamak ve çocukların kentsel süreçlere katılımlarını arttırmak amacı ile yerel sivil toplum kuruluşlarını, yerel yönetimleri ve halkı iş birliği yapmaya çağırmıştır.

Girişimin temel hedefleri;

- Yerel yönetimlere eylem planları hazırlatmak,
- Oluşturulan eylem planları ile Brezilya'nın suç oranı yüksek en savunmasız bölgelerinde yaşayan çocuk ve ergenlerin ihtiyaçlarını gözetmek,
- Çocuk ve ergenlerin kentlerde karşılaştıkları zorluklarla mücadele yeteneklerini geliştirmek,
- Kentlerde çocuk merkezli stratejiler ve çözümler üretmek,

• Çocuklar, ergenler, aileler, kamu görevlileri, topluluk liderleri, kanaat önderleri, sanatçılar, iş adamları ve sosyal medya rol modelleri ile iş birliğine yönelik uyumlu çalışmalar yapmaktır.

Brezilya’da çocuk dostu kent girişimi diğer ülke örneklerinde gözetilen demokratik katılım hakkının çocuklar açısından gerçekleştirilebilmesinden ziyade; çocuklar ve ergenler arasındaki cinayet, cinsel saldırıları, şiddet ve insan hakları ihlalleri gibi suçları azaltabilmek adına başlatılmıştır. Bunun için kent merkezlerinde yapılması gereken iyileştirmeler girişiminin odak noktasını oluşturmuştur. Bunun nedeni çocuk ve ergenlerin karıştıkları suçların çoğunun kalabalık kent merkezlerinde gerçekleştiriliyor olmasıdır (URL 7).

Girişim kapsamında belirlenen hedeflere ulaşabilmek için kamusal hizmetlerin daha görünür olduğu kentsel mekânlar oluşturulmaya çalışılmış ve yerel yönetimlere bu kapsamda yetki ve sorumluluklar verilmiştir. Ayrıca yerel yönetimler, koruyucu eğitim (okulu terk eden çocukların tespiti ve okul içinde ve dışında şiddet içermeyen davranışların teşvik edilmesi vb.), çocuk koruma hizmetlerinin güçlendirilmesi (mağdur çocuklara yönelik uzmanlaşmış hizmetler sunmak, çocuğa yönelik şiddete ilişkin resmi raporlar ve istatistikler oluşturmak vb.) ve toplumda farkındalık arttırmak için görevlendirilmiştir (URL 7).

Bu girişim kapsamında,

- Okul öncesi yaş grubundaki çocukların sağlıklı gelişiminin sağlanması,
- Kentlerde yaşayan bireylerin eğitim düzeyinin yükseltilip iyileştirilmesi,
- Okullarda çocuklara ve ergenlere hijyen kurallarının öğretilip temizlik alışkanlığı kazandırılması,
- Çocuklara yönelik eğitim olanaklarının çeşitlendirilmesi, iş ve mesleki eğitimler verilmesi
- Psikolojik danışmanlık, rehberlik ve ruh sağlığı hizmetlerinin dezavantajlı gruplara ulaştırılması,
- Akran zorbalığı ile çocuklara ve ergenlere yönelik şiddetin önlenmesi,
- Korunmasız ve bakıma muhtaç çocuklar için sosyal koruma sağlanması için eğitim, çalışma atölyeleri, toplantılar ve etkinlikler düzenlenmiştir (URL 7).

Vietnam, Çocuk Dostu Kentler Girişimi (CFCI)

Vietnam Çocuk Dostu Kentler Girişimi (CFCI), ülkenin kalabalık kentlerindeki savunmasız çocukların yaşam kalitesini yükseltmek ve onları kentlerdeki tehlikelere karşı korumak amacıyla 2015 yılında başlatılmıştır. 98,8 milyon nüfusu olan ülkenin, 26,1 milyonunu 18 yaşından küçük çocuklar oluşturmaktadır. Ülkede girişime ilgi gösteren ilk şehir Ho Chi Minh City (HCMC) olmuştur. UNICEF

ile Ho Chi Minh City (HCMC) arasındaki resmi iş birliği kapsamında 2017-2021 dönemi boyunca çocuk katılımı için yenilikçi bir platformun oluşturulmasını da içeren bir dizi etkinlik gerçekleştirilmiştir.

Bir diğer çocuk dostu kent girişimi Vietnam'ın üçüncü büyük kenti olan Da Nang kentinde gerçekleştirilmiştir. Vietnam'ın orta bölgesinde yer alan Da Nang yaklaşık bir milyon nüfusu ile sanayi, ticaret, finans, eğitim, teknoloji ve turizm kenti görünümündedir. Da Nang kentinde çocuk ve ergen nüfusu yaklaşık olarak 250 bin civarında olup kent nüfusunun yüzde 26'sını oluşturmaktadır (URL 8; URL 9).

Vietnam Çocuk Dostu Kentler Girişimi ile

- Kentlerde güvenli, sağlıklı ve sevgi dolu bir yaşam ortam oluşturmak,
- Çocuklara yaşadıkları çevrede saygı duyulmasını ve eşit davranılmasını sağlamak,
- Çocukların hayatta kalma ve gelişme hakkını güvence altına almak,
- Çocukların sağlık, beslenme, bakım, tedavi, danışmanlık ve rehabilitasyon gibi ihtiyaç ve hizmetlere en iyi şekilde erişimlerini sağlamak,
- Çocukların evlerde ve okullarda temiz suya erişimleri için altyapı oluşturmak,
- Çocuklara kaliteli ve eşitlikçi bir eğitim hakkı vermek,
- Çocukları istismardan, cinsel sömürüden, şiddetten, kaza ve yaralanmalardan korumak,
- Çocukların suç ve suçlularla temasını ortadan kaldırmak,
- Kadınlar ve kız çocukları için güvenli kentler oluşturabilecek (URL 8) amaçlanmıştır.

Türkiye, Çocuk Dostu Kentler Girişimi

UNICEF Türkiye Çocuk Dostu kentler Girişimi, kentsel alanlarda çocukların karşılaştığı zorluklara çözüm bulmak amacıyla 2014 yılında başlatılmıştır. Proje ilk olarak IKEA Türkiye ve UNICEF Türkiye Milli Komitesi'nin ortaklaşa finanse ettiği bir proje olarak 10 belediyede (Lüleburgaz-Kırklareli, Mamak-Ankara, Manisa, Bornova-İzmir, Mersin, Giresun, Bitlis, İspir-Erzurum, Eyyübiye-Şanlıurfa ve Yüreğir-Adana) hayata geçirilmiş ve 2016 yılında sonuçlanmıştır (Tandoğan 2014, s. 23).

UNICEF Türkiye Ofisi, 2014-2016 yılları arasında girişim kapsamında elde edilen kazanımları ülke geneline yayabilmek için kurallar belirlemiştir. Girişim, belediyelerin yanı sıra İçişleri Bakanlığı ve Belediyeler Birliği ile de stratejik ortaklıklar kurarak kapsamını genişletmiştir. 2016-2020 yılları arasında, farklı katılım düzeylerinde 150 belediyeyi kapsayacak şekilde Türkiye Çocuk Dostu Kentler Girişimi genişletilmiş ve doğrudan 10.000 çocuğu ve dolaylı olarak 2 milyon çocuğu kapsama alanı içerisine almıştır (URL 10).

Genişletilmiş şekliyle Türkiye’de uygulama imkânı bulan çocuk dostu kent girişimlerinin amaçları (URL 10);

- Belediyelerin çocuk haklarını yerel düzeyde hayata geçirmek için kanıta dayalı politika ve program tasarımı konusunda bilgi sahibi olmasını sağlamak,
- Artan mali imkânlarla alan ve yerel düzeyde daha verimli programlama yoluyla çocuklara fayda sağlamak,
- Gençleri yerel düzeyde çocuk haklarını savunma konusunda güçlendirmek,
- Çocuk Dostu kentler Girişimi konusunda belediyelerin birbirlerinin bilgi ve deneyimlerinden faydalanması için network kurmak,
- Dezavantajlı bölgelerdeki çocukların oyun ve eğlenceye erişimini iyileştirmek,
- Çocuk evliliklerini ve çocuk işçiliğini önlemek,
- Suriyeli mülteci çocukları göç ettikleri kentlerde gözetmek olmuştur.

Kentlerde Suçta Sürüklenen Çocuklar

Geleceğin yetişkinleri olacak çocuklar, özellikle az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerde elverişsiz yaşam koşulları, ekonomik problemler, çatışma ortamları, savaşlar ve yetersiz hukuki düzenlemeler nedeniyle birçok problemle yüz yüze kalabilmektedir. Bu problemlerden bazıları; yoksulluk, çocuk işçiliği, eğitimsizlik, şiddet, istismar, ihmal, kaçakçılık, dilencilik, işkence, hürriyetten yoksun bırakılma, aile içinde kötü muamele, yaralama, cinayet, kölelik, pornografi ve fuhuştur (Coşar, 2005, s. 314; Çoban, 2015, s. 802; Güngör, 2008, s. 33). Çocukların bu suçlardan korunabilmesi ve ileride potansiyel bir suçluya dönüşmemeleri, yetişkinlerin alacakları sorumluluklar ve önlemlerle mümkün olacaktır.

Kentler cazip sayılan özellikleri ve sunduğu imkânlar nedeniyle sürekli olarak göç alabilen yerleşim yerleridir. Ani gelişen göç dalgalarına cevap verecek kapasitesi olmayan bazı kentlerde barınma problemleri yaşansa da zaman içerisinde enformel şekilde gelişen eğreti yaşam alanları sayesinde göçmenler kentlere tutunmaya çalışabilmektedir. Ancak plansız, altyapısız ve sağlıksız bir şekilde oluşup büyüyen bu eğreti yerleşim yerleri zamanla, yoğun ve heterojen nüfus yapıları, sosyo-ekonomik yetersizlikleri, altyapı ve sosyal donatı eksiklikleri gibi nedenlerle suç işlemek için cazip alanlar haline gelebilmektedir.

Kalabalık nüfus nedeniyle sosyal kontrolün zayıfladığı ve ekonomik yetersizlikler nedeniyle nöbetleşe yoksulluk ve yoksullukların yaşandığı bu tip kent içi çöküntü ve gecekondu bölgeleri, suç işleyebilmek için gereken fiziksel ve duygusal nedenleri bir araya toplayabilmektedir. Ayrıca, yetersiz

ulaşım ağı, çevre kirliliği, kentte sunulan yüksek maliyetli hizmetler, ekonomik krizler ve işsizlik de kentlerde işlenen suçların diğer gerekçelerini oluşturabilmektedir.

Suç bir toplumda belirlenen kuralların çiğnenmesi neticesinde oluşan hukuki durumu ifade etmektedir. Diğer bir deyişle suç; kanunların cezalandırılmasına hükmettiği eylemlerdir. Yine kanun tarafından yasaklanan davranışlara da suç denilmektedir. Bu tanımlar suçun hukuki boyutu dikkate alınarak yapılmıştır (Yavuzer, 1981, s. 5; İçli, 2007, s. 23). Sosyolojik açıdan ise suç, toplumsal yaşamın sürekliliğini sağlamak adına kontrol altına alınması gereken anti sosyal davranışlardır. Yani suç bir bakıma yerleşik normlardan sapma davranışlarını içerir (Yağbasan, 2010, s. 20; Sargın ve Temurçin, 2011, s. 16; İçli, 2007, s. 19).

Çocuk suçluluğu ise yabancı literatürde “Juvenile Delinquency” yani reşit olmayan bireylerin suçluluğu şeklinde karşımıza çıkmakta ve çocukluk ile ergenlik dönemini kapsamaktadır (Çopur, Ulutaşdemir ve Balsak, 2015, s. 123). Çocuk suçluluğu, bir çocuktaki anti sosyal eğilimlerin yasal müdahale gerektirecek şekle gelmesi nedeniyle oluşan durumu ifade etmektedir (Çakır, 2013, s. 156). Suçlu çocuk ya da çocuk suçluluğu, 12-18 yaş aralığındaki çocukların işledikleri suçlar nedeniyle ortaya çıkmaktadır ve suç işleyen çocuklar için kullanılan bir tanımdır (Coşar, 2005, s. 317).

Son zamanlarda bazı hassasiyetler gözetilerek “suçlu çocuk” ya da “çocuk suçluluğu” terimleri yerine “suça sürüklenen çocuk” kavramı da kullanılmaktadır. Suça sürüklenen çocuk, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun 3. maddesinde “Kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuk” olarak tanımlanmıştır. Suç işlemiş çocuklara suçlu değil de suça sürüklenen çocuk denmesinin sebebi çocuğa suçlu yaftasını erken dönemlerde yapıştırmamaktır. Suça karışmış ya da yönlendirilmiş çocuk yaklaşımları ile çocuk, faili olduğu suçun mağduru olarak kabul edilip; çocuğun korunmasına ve topluma kazandırılmasına gayret gösterilmektedir.

Suçta sürüklenen çocuklar bizzat suç teşkil eden fiilleri gerçekleştirebilecekleri gibi bir suçta iştirak da ettirilebilirler. Bazı durumlarda ise cezai ehliyetinin olmaması nedeniyle küçük yaştaki çocuklardan yararlanılabilmektedir. Nitekim Türk Ceza Kanunu’nun 31. Maddesinin birinci fıkrasına göre 12 yaşından küçük çocuklar suç işleseler bile cezai sorumlulukları bulunmamaktadır. 12 ila 15 yaş aralığındaki çocuklar ise kısmen cezai ehliyete haizdirler. 12-15 yaş grubundaki çocuklarda, işlenen hukuk dışı fiilin anlam ve neticelerini anlayabilme veya davranışlarını yönlendirme kabiliyetinin yeterince gelişip gelişmediği yönünden bir ayırım yapılmaktadır. Eğer bu yetenek çocukta gelişmemişse, ceza sorumluluğu ortaya çıkmayacaktır (TCK m.31/2). Ancak çocukta algılama ve davranışlarını yönlendirme yeteneğinin olduğu

tespit edilirse cezai sorumluluk ortaya çıkacak ve bu yaş grubundaki çocuklara indirimli olarak ceza uygulanacaktır.

Çocuğu Suçta Sürükleyen Nedenler

Bünyesinde suç unsurlarını barındıran anti sosyal davranışların gerekçeleri; ailesel, çevresel, psikolojik, ekonomik, sosyolojik ve bilişsel yetersizlikler ile yoksunluklar olabilmektedir (Elibol, 1998, s. 163). Suçta sürüklenen çocuklar üzerinde yapılan bir alan çalışmasında, çocukları suçta sürükleyen nedenler; eğitimsizlik, işsizlik, uyuşturucu madde bağımlılığı, sosyal medyanın yönlendirmesi, akran/arkadaş çevresi, kolay para kazanma hırsı, aile içi şiddet, maddi yetersizlik, yoksulluk, şehrin stresli ve karmaşık ortamı, yetersiz caydırıcı güvenlik önlemleri şeklinde sıralanabilir (Ünsal, 2015, s. 261).

Çok boyutluluk içeren nedenler bireysel ve çevresel faktörler olarak ikiye ayrılabilir. Çocuğu suçta sürükleyen bireysel nedenler çocuğun;

- Cinsiyeti,
- Yetişme şekli,
- Psikolojik ve bilişsel özellikleri,
- Yaşı,
- Eğitimi,
- Kişilik özellikleri,
- Ahlakı ve suç işleme eğilimidir (Tittle ve Harold, 2003, s. 435; Kara, 2018, s. 46).

Cinsiyet açısından Türkiye’de çocuk yaşta işlenen suçlara bakılacak olursa, yapılan çalışmalarda erkek ergenlerin çoğunlukta olduğu, kızların ise azınlıkta kaldığı görülebilecektir (Akduman, Akduman ve Cantürk, 2007, s. 157). Yine bu ve benzer çalışmalar göstermiştir ki suçta sürüklenen çocuklar 14-18 yaş aralığında yoğunlaşmaktadır (Tüzün, Elmas ve Akkay, 1996, s. 82; Bayındır, Özel ve Köksal, 2007, s. 104; Akduman, Akduman ve Cantürk, 2007, s. 159).

Çocuklarda doğuştan ya da sonradan oluşan fiziksel bir yetersizliğin olması, içinde bulunulan kötü çevre koşullarının da etkisiyle özgüven ve öz saygı yitimine sebep olabilmektedir. Böylece çocuk anti sosyal davranışlar geliştirebilmekte, dolayısıyla suçta yönelimi artabilmektedir (Ereş, 2009). Diğer taraftan stresle baş edebilme kapasitesi ve yeteneği düşük, ahlaki değerleri tam manasıyla gelişmemiş, okuldaki akademik başarısı yetersiz, daha önce suçta karışmış çocukların daha kolay suç işleyebildikleri görülmektedir (Eryılmaz, 2009, s. 24; Çeliköz, Seçer ve Durak, 2008, s. 342; Carroll, Hattie, Durkin ve Houghton 2001, s. 172; Akduman, Akduman ve Cantürk, 2007, s. 158)

Çocuğu suça sürükleyen çevresel nedenler ise yukarıda sayılan bireysel nedenlere göre daha belirleyici olabilmektedir. Çocuğu suça sürükleyen çevresel nedenler (Ünsal, 2015, s. 263);

- Akranlar ve arkadaş grupları,
- Okul,
- Alkol, sigara ve madde kullanımı,
- Kitle iletişim araçları,
- Göç,
- Yoksulluk,
- Kentleşme,
- İkamet edilen mekân,
- Boş zaman aktiviteleri ve zaman geçirilen çevre olarak sıralanabilir.

Çocukların aileden sonra en çok sosyalleştiği ve zaman geçirdiği yer arkadaş ve akran ortamlarıdır. Ailesinin yeteri kadar ilgilenmediği, koruyup gözetemediği durumlarda çocuk, ihtiyaç duyduğu ilgiyi, şefkati ve sevgiyi sokaklarda geliştirdiği arkadaş ve akran çevresinde arayabilmekte, sokağa yönelimi artabilmektedir. Çocuklar, ailelerinde suç işlemiş bireyler yok ise suç ile ilk defa sokaklarda ve güvensiz çevrelerde tanışmakta, suçlularla bu yerlerde ilişki kurmaktadır.

Çocukların ergenlik dönemine geçiş sürecinde, aileden uzaklaşıp arkadaş ve akranlarıyla daha fazla zaman geçirmek istemeleri sıkça karşılaşılan bir durumdur. Çocuk ve ergenler arkadaş çevresinden kabul görmek ve onaylanmak isterler. Girdikleri arkadaş grubunun sadık bir üyesi olabilmek, bu ortamlarda saygı kazanmak, onaylanmak ve kabul görmek çocuk ve ergenler için oldukça önemlidir. Tüm bunların yanı sıra çocuklar ve ergenler kendilerini içinde buldukları arkadaş ortamında kanıtlayabilmek için suç sayılan eylemlere girişebilmektedir. Suça sürüklenmiş akran ve arkadaşların olması çocukları daha kolay bir şekilde suça yönlendirecektir (Paetsch ve Bertrand, 1997, s. 28; s. 63; Akduman, Akduman ve Cantürk, 2007, s. 158).

Çocukların okula devam edip etmemeleri onların suça sürüklenme ihtimalini belirleyen bir diğer önemli göstergedir. Okulların amacına uygun şekilde çocuklar tarafından kullanılması halinde çocuğun bilişsel, fiziksel, duygusal, sosyal ve davranışsal yetileri manipüle edilemeyecek şekilde gelişebilmektedir. Bu durum çocukların iyi ile kötüyü ayırt edip suça sürüklenmelerini önleyecektir.

Okullar, eğitim ve öğretim vermenin yanı sıra çocuklara danışmanlık ve rehberlik hizmeti de sağlamaktadır. Ergenlik döneminde ortaya çıkan sıkıntıların en az hasarla atlatılabilmesi; çocuğun şiddetten,

akran zorbalığından, kötü alışkanlıklardan ve kötü arkadaşlardan uzak durması ile mümkün olabilmektedir. Bu nedenle okullar çocukların gelişimi için büyük önem taşımaktadır. Bu yüzden çocukların okula devamının sağlanması için gereken tüm koşullar oluşturulmalıdır. Çocukların okullardan erken dönemlerde uzaklaşması ise onların sokaklara dönmesi ya da çalışma hayatına girmeleri ile neticelenmektedir. Böylesi durumlarda ne fiziksel ne de zihinsel açıdan hayata hazır olamayan çocukların yanlış kararlar vermeleri, yanlış davranış ve tutum sergilemeleri kaçınılmaz olmaktadır.

Suçta sürüklenen çocukların küçük yaşlarda edindikleri alkol, sigara ve madde kullanımı gibi kötü alışkanlıkların nedenleri onların aile ve arkadaş çevresinde aranmalıdır. Çünkü böylesi alışkanlıkları olan çocukların ailelerinde ve yaşadıkları çevrelerde bu kötü alışkanlıklar normalleşmiş olabilmektedir. (Dönmezer, 1994; Cottle, Ria ve Kirk, 2001, s. 372; Zimmerman, 2006, s. 327; Siegel ve Welsh, 2017, s. 430). Bu alışkanlık ve bağımlılıklar, bir taraftan çocukların suça sürüklenmesini kolaylaştırırken diğer taraftan başlı başına suç unsuru oluşturmaktadır (Siegel ve Welsh, 2017, s. 437). Ayrıca madde kullanımı, çocukların zaten tam anlamıyla gelişmemiş olan kontrol mekanizmasını zayıflatarak, aşırı enerji ve cesaretle saldırgan tavırlar sergilemelerine ve şiddet eylemleri içerisine girmelerine sebep olabilmektedir. Diğer taraftan çocukların bağımlı hale geldikleri maddelere karşı yoksunluk hissetmeleri, onları bu maddelere erişmek için hırsızlık, gasp, fuhuş gibi adi suçları işlemeye zorlayabilmektedir.

Televizyon, bilgisayar, tablet, telefon ve oyun konsolları gibi teknolojik cihazların amacına uygun olmayan, denetimsiz ve kontrolsüz biçimde çocukların kullanımına sunulması çocukları suça özendirilmektedir. Çocuklar ve ergenler dinledikleri bir şarkıdan, izledikleri bir filmde ya oynadıkları bir konsol ya da bilgisayar oyunundan yetişkinlere kıyasla daha fazla etkilenebilmektedir. Şiddet, suç, müstehcenlik gibi sakıncalı içeriklere sahip görsel ve işitsel materyaller, çocukların bedensel, zihinsel ve bilişsel gelişimlerine zarar verebilmektedir. Kolayca erişebildikleri tablet, telefon ve bilgisayarlarla çocuklar, sosyal medyada uygunsuz içeriklere maruz kalabilmektedir. Denetim ve kontrol mekanizmaları ile bu içeriklere erişimin sınırlanmaması halinde, çocukların uygunsuz davranış şekillerini normalleştirilmesi kaçınılmaz olmaktadır. Çocuklar suçu ve suçluyu bu kanallardan öğrenerek, suç sayılan eylemleri çok daha kolay bir şekilde işleyebilmektedir.

Göçün, suça sürüklenen çocuklar üzerindeki etkisi yapılan birçok araştırma ile kanıtlanmış durumdadır. Bu araştırmalarda kentlerde suça sürüklenen çocukların büyük bölümünün göçmen ailelerin çocukları olduğu, hırsızlık, kapkaç, gasp ve yaralama gibi adi suçları işledikleri sonucuna ulaşılmıştır (Erkan ve Erdoğan, 2006, s. 82-85; Akduman, Akduman ve Cantürk, 2007, s. 158). Göçmen ailelerin suça sürüklenen çocuklarının büyük bölümünün yetersiz barınma ve çevre şartları içerisinde yaşadıkları, ekonomik açıdan zorlandıkları, topluma yeterince adapte olup sosyalleşemedikleri, toplumda kabul

görmeyip dışlandıkları ve yeterince eğitim almadıkları da yapılan alan araştırmalarında tespit edilmiştir (Akduman vd., 2007, s. 158; Paetsch ve Bertrand, 1997, s. 29; Bayındır vd., 2007, s. 103).

Hızlı kentleşmenin beraberinde getirdiği birçok kentsel ve çevresel sorun çocukların davranış şekillerini etkileyebilmektedir. Çarpık kentleşme, düşük kaliteli ve yetersiz barınma koşulları, yeşil alan tahribatı, çevre kirliliği, gürültü, güvenlik sorunu, suç oranları, ulaşım ve altyapı yetersizliği, işsizlik ve yoksulluk bu sorunlardan bazılarıdır. Kentleşme oranının artması, yukarıda sayılan olumsuzluklar ve yetersizlikler nedeniyle kentlerde yaşayan çocukların daha kolay bir şekilde suça sürüklenmelerine sebep olabilmektedir.

Kentlerde âtil halde bırakılan metruk ve fonksiyonelliğini yitirmiş alanlar, suç potansiyeli olan kişiler için adeta bir karargâh işlevi görebilmektedir. Bir kentsel alandaki gece ile gündüz arasındaki nüfus yoğunluğu, gecekondulaşma, kent merkezine uzaklık, kamusal güvenlik hizmetlerinin kapsama alanı, kent içi aydınlatma araçlarının kapasitesi, trafik yoğunluğu, boş konutlar, mobese kameralarının konumları kentlerde suça etki eden mekânsal faktörlerden bazılarıdır.

Kentleşme ve suç arasındaki ilişki; genellikle kentlerde nüfusun hızlı bir şekilde artması nedeniyle suça elverişli şartların ve ortamların oluşması üzerinden kurulmaktadır. Alışverişin ve ticari faaliyetlerin yoğun biçimde gerçekleştiği kent merkezlerinde, yaya trafiğinin de fazla olması suç işleme niyeti taşıyan kişiler için fırsat olarak görülebilmektedir. Diğer taraftan alışveriş ve hizmet imkânı sunan dükkânların güvenli alışveriş merkezlerinde toplanması, özel güvenlik hizmetleri ve kapalı devre kamera sistemleri sayesinde suç işlemek isteyen kişiler üzerinde caydırıcı etki yapabilmektedir. Daha önce kentlerin cadde ve sokaklarda bulunan butik mağaza ve dükkânların büyük alışveriş merkezlerine taşınması ya da kapanması bu tip yerlerdeki yaya trafiği de azaltarak, bölgenin çekim merkezi özelliğinin kaybolmasına sebep olmaktadır. Bu durum ise işlenecek suçlar için uygun mekânlar ve fırsatlar sağlayabilmektedir.

Yoğun göç baskısı altındaki kentlerde, kısa zamanda yeteri kadar altyapı ve barınma imkânı oluşmayabilir. Bu durumda göçmenler kent çeperlerinde kendi yöntemleri ile eğreti yerleşim alanları inşa edebilmektedir. Bu durum kentlerde yetersiz ve sağlıksız gecekonduların kurulmasına sebep olmaktadır. Yoksul ailelerin barınma ihtiyacını karşılayan bu yerleşim yerleri, işsizlik ve dışlanmışlık gibi nedenlerle birleşerek suça olan eğilimi artırabilmektedir (Coşar, 2005, s. 321). Büyük kentlerin kalabalığı içinde yalnızlaşan ve görünmez hale geldiklerini düşünen bu insanlar, toplumsal kontrol mekanizmalarını yok sayıp kendisine aktarılan değerlere yabancılaşarak kolayca suç işleyebilmektedir. Ayrıca, kentlerde sunulan mal ve hizmetlere, çalışmadan emek vermeden ve hak etmeden hızlı bir şekilde ulaşma arzusu insanları suça yöneltebilmektedir.

Küçük yerleşim yerlerinde kendiliğinden gelişen ve caydırıcılığı olan akraba, komşu ve tanıdık gibi sosyal kontrol mekanizmaları, kentlerdeki uzak mesafeler ve yoğun nüfus nedeniyle işlevini yerine getirememektedir. Bu durum diğer kentsel sorunlarla birleşerek çocukların suça yönelimini arttırabilmektedir. Kentin çocuklara sunduğu imkânların yetersiz olması ya da sunulan kentsel hizmetlere çocukların erişiminin olmaması, onların gelişimini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Çocukların kentsel alanlardan dışlanmaları, onların yalnızlaşmalarına, kendilerini kabul ettirebilme çabası içerisine girerek yanlış kişilerle zaman geçirmelerine, zararlı alışkanlıklar edinmelerine, asosyal davranış biçimi geliştirmelerine nihayetinde de suça yönelmelerine sebep olabilmektedir.

Kentlerde çocukların boş zaman aktivitelerinin doğru şekilde yönlendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Çocuğa, dinleneceği, eğleneceği, enerjisini atacağı ve sosyalleşebileceği sağlıklı ve güvenli ortamlar sağlanmak zorundadır. Aksi takdirde, çocuk boş zamanlarını, kötü alışkanlıklar edinerek, sokak çetelerine katılarak, şiddette eğilim göstererek ve gayri ahlaki davranışlar öğrenip uygulayarak geçirebilecektir. Bu yüzden çocuğun kentlerde boş zamanlarını değerlendirerek sosyalleştiği çevrenin, suç ve gayri ahlaki davranışların normalleştirilmediği yerler olması gerekmektedir.

Türkiye’de Suça Sürüklenen Çocuklara İlişkin Veriler

Türkiye İstatistik Kurumu’nun (TÜİK) 2.8.2022 tarihinde yayınladığı rapora göre “Güvenlik birimlerine gelen veya getirilen çocukların” karıştığı olay sayısı 499 bin 319 olarak tespit edilmiştir. Raporda “güvenlik birimlerine gelen veya getirilen çocukların” karıştığı olay sayısı 2021 yılında, bir önceki yıla göre %10,8 oranında artış göstermiş ve 499 bin 319 olmuştur.

Bu olaylarda “çocukların 207 bin 999’u mağdur olarak, 132 bin 943’ü suça sürüklenme sebebiyle (kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiasıyla), 70 bin 905’i bilgisine başvurma amacıyla, 67 bin 518’i kabahat işlediği iddiasıyla, 19 bin 277’si kayıp (hakkında kayıp müracaatı yapıp daha sonra bulunan) olması sebebiyle, 677’si ise bu nedenlerin dışında kalan diğer sebeplerden dolayı güvenlik birimlerine gelmiş veya getirilmiştir”.

Suçta sürüklenme nedeni ile güvenlik birimlerine gelen ya da getirilen çocukların; %36,6’sına yaralama, %27,2’sine hırsızlık, %5,1’ine uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak, satmak veya satın almak, %4,3’üne tehdit, %3,8’ine ise cinsel saldırı suçları isnat edilmiştir.

Adalet Bakanlığı, Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü’nün 2021 yılı istatistik bülteninde ise suça sürüklenen çocuklara ilişkin veriler; ceza dosyaları, verilen kararlar ve isnat edilen suçun niteliğine göre Türkiye genelinde ve iller düzeyinde oluşturulmuştur. Buna göre 2014 yılında gelen dosyalardaki suça

sürüklenen çocuk sayısı 318.915 iken, bu rakam 2015 yılında 300.818, 2016 yılında 256.159; 2017 yılında 235.269; 2018 yılında 228.616; 2019 yılında 235.079; 2020 yılında 209.689 ve 2021 yılında 228.825 olmuştur.

Tablo 1. Ceza mahkemelerindeki suçta sürüklenen çocuk sayısı (2014-2021)

Yıllar	Suçta Sürüklenen Çocuk Sayısı (Dosya)
2014	318.915
2015	300.818
2016	256.159
2017	235.269
2018	228.616
2019	235.079
2020	209.689
2021	228.895

Kaynak: ASİGM, 2021, s. 65.

2021 yılı itibari ile Ceza mahkemelerinde karar türüne göre suçta sürüklenen çocuklara ilişkin en çok kararın verildiği yer İstanbul olmuştur (33.822). İstanbul'u sırasıyla İzmir (16.436), Ankara (10.682), Bursa (8643), Diyarbakır (8.414), Adana (7.056) Gaziantep (5.914) ve Konya (5.318) izlemiştir.

Tablo 2. İllere göre ceza mahkemelerinde suçta sürüklenen çocuklara ilişkin verilen karar sayısı (2021)

İller	Karar Sayısı
İstanbul	33.822
İzmir	16.436
Bursa	8.643
Ankara	8.414
Diyarbakır	10.682
Adana	7.056
Gaziantep	5.914
Konya	5.318
Manisa	4.745
Antalya	6.024
Mersin	5.046
Kacaeli	4.582

Aydın	4.251
Hatay	4.278
Şanlıurfa	5.364
Balıkesir	3.888
Samsun	4.548
Tekirdağ	3.968
Eskişehir	3.744
Kayseri	3.886
Sakarya	3.246
Edirne	2.454
Kırklareli	1.881
Çanakkale	1.867
Denizli	2.714
Van	2.669
Mardin	2.409
Kahramanmaraş	2.512
Muğla	1.696
Afyonkarahisar	2.121
Çorum	1.500
Diğer iller	48.631
TÜRKİYE	224.300

Kaynak: ASİGM, 2021, s. 74.

Suçta sürüklenen çocuklar hakkında açılan dosyalardaki suçlar bakımından; mal varlığına karşı işlenen suçlar (TCK, 141-169) 70.460 (%40,8); hürriyete karşı işlenen suçlar (TCK 106-124) 33.704 (%19,5); vücut dokunulmazlığına karşı işlenen suçlar (TCK 86-93) 25.216 (%14,6); kamu sağlığına karşı işlenen suçlar (TCK 185-196) 9.023 (%5,2) ile en fazla isnat edilen suçlar olmuşlardır. Söz konusu suçların ağırlıklı olarak erkek çocuklara isnat edildiği kız çocuklarına suç isnadının ise azınlıkta kaldığı görülmektedir. Yine 12-15 ve 15-18 yaş ayrımına göre suç isnad edilen çocukların sayısı ergenlik döneminde, erken ergenlik ve çocukluk dönemine göre daha fazladır.

Tablo 3. Ceza mahkemelerinde suça sürüklenen çocuklar hakkında açılan dosyalardaki suçların dağılımı (2021)

İsnad Edilen Suç	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Toplam	%
	12-15 yaş	12-15 yaş	15-18 yaş	15-18 yaş		
Mal varlığına karşı işlenen suçlar (TCK, 141-169)	29.809	2.209	36.189	2.253	70.460	40,8
Hürriyete karşı işlenen suçlar (TCK 106-124)	13.405	1.122	17.725	1.452	33.704	19,5
Vücut dokunulmazlığına karşı işlenen suçlar (TCK 86-93)	7543	1503	14670	1500	25206	14,6
Kamu sağlığına karşı işlenen suçlar (TCK 185-196) 9.023	1549	283	6531	660	9023	5,2
Şerefe karşı işlenen suçlar (TCK 125-131)	1581	653	3278	815	6327	3,7
Cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar (TCK 102-105)	2925	93	2739	50	5804	3,4
6136 sayılı ateşli silahlar ve bıçaklar ile diğer aletler hakkında kanun	887	19	2395	49	3340	1,9
Genel tehlike yatan suçlar (TCK 170-180)	478	15	1245	25	1763	1,0
Hayata karşın suçlar (TCK 81-85)	551	22	1120	38	1731	1,0
Bilişim alanında suçlar (TCK 243-246)	631	28	977	99	1715	1,0
Kamu iadaresinin işleyişine ve güvenliğine karşı suçlar (TCK 247-266)	423	53	1047	81	1904	0,9
5607 Sayılı kaçakçılıkla mücadele kanununa muhalefet	390	6	1117	16	1529	0,9
Adliyeye karşı suçlar (TCK 267-298)	282	209	605	285	1381	0,8
Özel hayata ve hayatın gizli alanına karşı suçlar (TCK 132-140)	498	267	423	175	1363	0,8
Genel ahlaka karşı suçlar (TCK 225-229)	526	89	635	58	1381	0,8
Kamu güvenliğine karşı suçlar (TCK 197-212)	279	39	789	93	1200	0,7
3713 Terörle mücadele kanunu	340	29	635	60	1064	0,6
Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar (TCK 309-316)	369	34	563	41	1007	0,6
2911 Toplantı ve gösteri yürüyüşleri kanunu	216	9	273	25	523	0,3

Devletin egemenlik alametlerine ve organlarının saygınlığına karşı suçlar (TCK 299-301)	100	34	227	46	407	0,2
Kamu barışına karşı suçlar (TCK 213-222)	92	13	262	18	385	0,1
Diğer suçlar	486	47	1343	99	1975	1,1
TOPLAM	63330	6776	94785	7938	17289	100,0

Kaynak: ASİGM, 2021, s. 78.

Suçta Sürüklenen Çocuklar İçin Çocuk Dostu Kent Politikaları

Kentlerde suçta sürüklenen çocukların sayısını azaltmak ve onları suç ve suçlulardan korumak için çocuk dostu kent uygulamaları kapsamında yapılması gerekenler şunlardır;

Çocuklar geleceğin yetişkinleridir. Bu yüzden çocukların gelecekte yaşayacakları kentsel çevreler üzerinde söz haklarının olması gerekmektedir. Başka bir deyişle, sürekli değişip gelişen kentler çocuklara miras bırakılmaktan ziyade onların yardımıyla şekillendirilmelidir. Bu da çocukların kentlerde kendileri ile ilgili olan her konuya dâhil olabilmeleri ile mümkündür. Merkezi ve yerel yönetimlerin karar mekanizmaları çocukların fikirlerine değer verip ve bu düşünceleri önemsemelidir (UNICEF, 2004, s. 4). Kentlerde oluşturulan çocuk meclislerine etkin katılım ve alınan kararların kararlılıkla uygulanması çocuk dostu kent girişimlerinin başarısı için oldukça önemlidir.

Çocuk dostu kentler oluşturulurken, yasal düzenlemelere ihtiyaç vardır. Gerek uygulamaların sürdürülebilirliğinin sağlanması gerekse çocukları yasal güvencelerle donatıp onları koruyabilmek için merkezi ve yerel yönetimlerin mevzuatlarını çocukları da gözetecek şekilde gözden geçirmesi gerekmektedir.

Strateji ve politikaların işlerliği şeffaf bir şekilde denetlenmeli ve bunun için birimler oluşturulmalıdır. Çocuk dostu kent uygulamalarının; çocuklar üzerinde oluşturduğu etkiler doğru ve rasyonel göstergeler yardımıyla değerlendirilmelidir.

Çocuk dostu kent girişiminin bir çıktısı olarak çocuklara sağlanan hak ve imkânların durumuna ilişkin veriler ve istatistikler oluşturulmalı, sorumlu olunan üst birime mevcut gelişmeler düzenli olarak raporlanmalıdır.

Yerel yönetimler, çocuk dostu kent uygulamaları için bütçe geliştirmelidir. Oluşturulan bütçeler kentin ihtiyaçlarına göre arttırılmalı bunun için de yeni kaynak arayışlarına gidilmelidir. Bu konuda yerel kaynakların yanı sıra ulusal ve uluslararası finansörlerden destek alınmalıdır.

Kentlerde çocuk hakları ve bu hakların ihlalleri konularında bilgi, algı ve farkındalık düzeyleri yükseltilmelidir. Bu amaca yönelik olarak çalıştaylar ve seminerler düzenlenmeli, çalışma grupları oluşturulmalıdır. Bu etkinliklere kentlilerin gereken ilgiyi göstermesi için sağlanmalıdır.

Çocuk Dostu Kent uygulamalarında yerel yönetim, sivil toplum kuruluşları, sendikalar, kalkınma ajansları, kent konseyleri, medya temsilcileri, üniversiteler ve iş dünyası ile iş birliği içerisinde olunmalıdır. “Çocuk Dostu Kent Ağı” kurularak paydaşlar arasında uygulamalara ilişkin bilgi sağlanmalı fikir alışverişinde bulunulmalıdır (UNICEF, 2018, s. 21)

Çocuklar kentlerin sunduğu imkânlardan en az yetişkinler kadar faydalanabilmelidirler. Bunun için çocuklar ile yetişkinleri buluşturacak mekânlara ihtiyaç vardır. Çocuklar aileleri ile birlikte kolaylıkla ulaşabilecekleri, sağlıklı, temiz ve güvenilir ortamlarda sosyalleşebilmeli ve enerjilerini harcayabilmelidir. Her semtte birbirinin aynısı olan plastik oyun alanları, çocukların kentin imkânlarından faydalanabilmeleri için çok yetersiz kalmaktadır.

Çocukların suça sürüklenmemeleri için yaşadıkları çevrelerin doğru şekilde planlanması gerekmektedir. Sağlıklı konut ve çevrelerde büyüyen çocuk ve ergenlerin gelişimleri de sağlıklı olacaktır. Çocukların ve ergenlerin yaşadıkları kentlerde mutlu olmalarını sağlamak, onları suç içeren asosyal davranışlardan uzaklaştıracaktır (Altunbaş, 2015, s. 65).

Çocukların suça sürüklenmemesi için yaşadıkları kente karşı sevgi ve aidiyet duyguları geliştirmeleri sağlanmalıdır. Bunun için de kentlerde; çocuk ve ergenlerin beklentilerini karşılayacak, onların önemsendiğini gösterecek, onları yaşadıkları çevre ile bütünleştirecek mekânlar oluşturulmalıdır.

Gecekondu ve kent içi çöküntü alanlarında, ekonomik zorluklar ve yetersiz çevresel şartlar altında yaşamak zorunda olan çocuk ve ergenlerin kentsel hizmetlere erişimi kolaylaştırılmalıdır. Bu çocukların sosyalleşebilecekleri, beceri geliştirecekleri, dinlenip eğlenecekleri etkinlikler düzenlenmelidir. Bu etkinliklere ulaşım yerel yönetimler tarafından sağlanmalıdır.

Yaşadıkları aile ve çevre nedeniyle suça sürüklenme riski taşıyan çocukların, okullara devamlılıkları sağlanmalı ve bu çocuklar okul hayatları boyunca dikkatli bir şekilde takip edilmelidir.

Ayrıca çeşitli nedenlerden dolayı erken yaşta çalışma hayatına girmek zorunda kalan çocukların ailelerine uygun ekonomik imkânlar sunulmalı ve çocuklar okula tekrar dönmeleri için ikna edilmelidirler.

Çocuğun doğa ile iç içe, sağlıklı ve temiz bir çevrede büyümesi, kendisini ve çevresini tanıması bakımından önemlidir. Böyle imkânların bulunduğu kentlerde büyüyen çocuklar bedensel, zihinsel ve bilişsel açıdan düzgün bir gelişim gösterebilmektedir (Tandoğan, 2014, s. 20). Bu yüzden kentlerde çok daha fazla yeşil alan oluşturulmalıdır. Çocukların kent ormanlarında ve diğer doğal alanlarda daha fazla zaman geçirebilmelerini sağlayacak etkinlikler düzenlenmelidir.

Kentlerde çocuklara din, dil, etnik köken, cinsiyet ve gelir düzeyi ayrımı yapılmaksızın eşit fırsatlar sunulmalıdır. Böyle bir uygulama onların toplum tarafından dışlanmasını önleyerek topluma karşı aidiyet duygusunun gelişmesini de sağlayacaktır. Kentlerde etnik kökenleri, dinleri, gelirleri, cinsiyetleri veya yeteneklerine bakılmaksızın çocuklara adil yaşam fırsatlarının sunulması, onların suça eğilimlerini azaltabilecektir.

Çocukların kentlerde ebeveyn ya da diğer kişilere bağımlılık düzeyi azaltılmalıdır. Diğer çevresel güvenlik önlemleri ile birlikte böylece çocukların kentlerde mobilite kapasiteleri artmış olacaktır. Çocukların kentlerde özgürleşmesi; çevrelerini keşfedip, kendi ihtiyaçlarını görebilmeleri açısından oldukça önemlidir. Belli ölçülerde kendi başına hareket edebilmenin vermiş olduğu özgüvenle büyüyen çocuklarda suç unsuru taşıyan asosyal davranışlara olan eğilimin azalması beklenebilir.

Sağlıklı toplumlar sağlıklı bireylerle varlıklarını sürdürebilirler. Bunun için geleceğin yetişkinleri olan çocukların kentlerde topluma tam olarak uyumunun sağlanabilmesi için kentsel mekânların çocukları yalnızlaştırmaması aksine onların ihtiyaç ve beklentilerini karşılayacak şekilde içermesi gerekir. Çocuklar ancak kendilerini bir parçası olarak gördükleri ve güvende hissettikleri ortamlarda mutlu olabilirler. Bu yüzden kentlerin, çocukların ihtiyaç ve beklentilerine karşılık verebilecek şekilde tasarlanması, kentsel kamu hizmetlerinin ise çocukları önceleyerek sunulması gerekmektedir.

SONUÇ

Çocuk dostu kent girişimlerinin, suçta sürüklenen çocuklar bağlamında ele alındığı bu çalışmada; çocukların suça sürüklenmesinin çevresel nedenlerinin bireysel nedenlere göre daha belirleyici olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İstanbul, İzmir, Bursa, Ankara, Adana ve Diyarbakır gibi büyük kentler suça sürüklenen çocuk vakalarının en fazla görüldüğü yerler olmuştur.

Çalışma kapsamında yapılan araştırmalarda; kötü barınma ve çevre koşullarında yaşamak durumunda olan, alt gelir grubunda yer alan, eğitimsiz, kötü alışkanlıklar ve arkadaşlıklar edinmiş çocukların suça olan eğilimlerinin daha fazla olduğu anlaşılmıştır. Göçmen ailelerin çocuklarının ise, kentte uyum sorunu yaşamaları, dışlanmaları ve yalnızlaşmaları nedeniyle suça daha fazla yöneldikleri tespit edilmiştir. Yine okuldan erken dönemde ayrılmış, sokakların tekinsiz ortamlarıyla küçük yaşlarda tanışmış ve ekonomik gerekçelerle çalışmak zorunda kalmış çocukların suça sürüklenmelerinin kolaylaştığı görülmüştür.

Çocukların ailelerinde ve yakın çevrelerinde kötü alışkanlıkları ve gayri ahlaki davranış paternleri olan suça karışmış bireylerin bulunması, çocukların suç ve suçlu gibi kavramları normalleştirmelerine ve daha kolay suça karışmalarına sebep olmuştur. Şiddette ve cinsel istismara uğramış çocukların daha çok suça yönelmeleri, yapılan araştırmalar sonucunda elde edilen bir diğer durumu ifade etmektedir.

Türkiye’de çocukların en fazla mala işlenen suçlardan olan hırsızlıkla suçlanarak güvenlik birimlerine getirildikleri görülmüştür. Hırsızlığı sırasıyla hürriyete karşı işlenen suçlar, vücut dokunulmazlığına karşı işlenen suçlar ve kamu sağlığına karşı işlenen suçlar izlemiştir. Gasp, kapkaç, yağma, yaralama, tehdit, şantaj, hakaret, uyuşturucu ve uyarıcı madde kullanmak-satmak-satın almak gibi illegal davranışlar çocukların kentlerde sürüklendikleri suçlardan bazılarını oluşturmaktadır.

Suçta sürüklenen çocuklara ilişkin veriler, kentlerde çocukların suç işleyebilme potansiyellerinin daha fazla olduğunu göstermektedir. Toplumda huzurun ve barışın sağlanabilmesi ve çocukların en iyi şekilde topluma kazandırılabilmesi için onların kentlerde güven içerisinde yaşamaları ve suç unsuru taşıyan davranışlardan sakındırılmaları gerekir. Çocuk dostu kent girişimleri kapsamında geliştirilen uygulama örnekleri, kentlerde suça sürüklenen çocukların oluşturduğu toplumsal gerilim ve sorunları ortadan kaldıracak çözümler sunabilmektedir.

Çocuk dostu kent uygulamaları ile kentler, çocukların yetişkinlik çağına değin yaşamak zorunda oldukları sağlıksız, güvensiz ve yetersiz yerler olmaktan çıkarılabilir. Çocuklar için üretilen kentsel alanlar ve hizmetler, onların gelişimlerine katkı verecek şekilde planlanıp sunulabilir. Merkeze alınmak ve önemsenmek suretiyle, onların beklenti, ihtiyaç ve görüşlerine göre oluşturulan kentlerde çocukların daha mutlu ve sağlıklı bir şekilde gelişim göstermesi beklenebilir. Nihayetinde, çocuklara; sosyalleşme, kendilerini ifade edebilme, yeteneklerini geliştirebilme ve kimlik edinebilme fırsatları sunabilen kentlerde çocuklar suçtan uzaklaşabilecek ve çocukların sürüklendiği suç oranları azalabilecektir.

YAZAR BEYANI

Araştırmacı makaledeki tüm katkının kendine ait olduğunu bildirmiştir. Araştırmacı herhangi bir çıkar çatışması bildirmemiştir.

KAYNAKÇA

- Acar, H. (2009). *Doğal peyzaj elemanlarının oyun olanaklıklarının değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü (2021). Suçla sürüklenen çocuklar, adli istatistikler. <https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/310520221416422021H%C4%B0ZMETE%C3%96ZELK%C4%B0TAP.pdf> adresinden erişildi.
- Akduman, G., Akduman, B., & Cantürk G. (2007). Ergen suçluluğunda bazı kişisel ve ailesel özelliklerin incelenmesi. *Türk Pediatri Arşivi*, 42(4), 156-161.
- Altunbaş, U. (2015). *Çocukların suçla sürüklenmesinde fiziksel ve sosyo-mekansal faktörlerin etkisi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bayındır, N., Özel A., & Köksal E. (2007). Çocuk suçluluğu demografisi: Kütahya şehri örneği. *Polis Bilimleri Dergisi*, 1(4), 95-108.
- Broberg, A., Kytä, M., & Fagerholm, N. (2013). Child-friendly urban structures: Bullerby revisited. *Journal of Environmental Psychology*, 35, 110-120. doi: 10.1016/j.jenvp.2013.06.001
- Callahan, J. L. (2014). Writing literature reviews: a reprise and update. *Human Resource Development Review*, 13(3), 271-275. doi: 10.1177/1534484314536705
- Carroll, A., Hattie J., Durkin K. & Houghton S. (2001). Goalsetting and reputation enhancement: behavioural choices among delinquent, at-risk and not atrisk adolescents. *Legal Criminological Psychology* 6(2), 165-184. doi: 10.1348/135532501168262
- Carroll, P., Witten, K., Asiasiga, L., & Lin, E. Y. (2019). Children's engagement as urban researchers and consultants in Aotearoa/New Zealand: Can it increase children's effective participation in urban planning?. *Children & Society*, 33(5), 414-428. doi: 10.1111/chso.12315%7C
- Coşar, Yakup (2005). Kentleşen Türkiye'de çocuk suçluluğu. *TBB Dergisi*, (56), 281- 327.
- Cottle, C. C., Lee R. J., & Heilbrun K. (2001). The prediction of criminal recidivism in juveniles: a meta-analysis. *Criminal Justice and Behavior*, 28(3), 367-394.
- Çeliköz, N., Seçer Z., & Durak T. (2008). Suç işleyen ve işlemeyen çocukların düşünme becerileri ve ahlaki yargılarının incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (25), 335-350.
- Çakır, M. (2013). *Suçla sürüklenen çocukların korunmasına yönelik politikalar ve Kocaeli ili verilerinin değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yalova Üniversitesi, Yalova.

- Çakırer Özservet, Y. (2015). Türkiye’de çocuk ve şehir ilişkisi üzerine yapılmış çalışmalar. Y. Çakırer Özservet, & E. Küçük (Editörler), *Çocukların Şehri Üzerine* içinde (s. 20-50). İstanbul: MBB Yayınları
- Çoban, S. (2015). Türkiye’de risk altındaki çocuklar ve çocuk suçluluğu üzerine bir değerlendirme. *Sosyoloji Konferansları*, (52): 791-810.
- Çopur, E., Ulutaşdemir N., & Balsak H. (2015). Çocuk ve suç. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(Uluslararası Katılımlı III. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongre Kitabı), 120-124.
- Dönmezer, S. (1994). *Kriminoloji*. Beta Yayınları, İstanbul.
- Elibol S. (1998). *11-15 yaş grubundaki mala karşı suç işlemiş çocukların sosyodemografik özellikleri*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
- Ereş, F. (2009). Toplumsal bir sorun: suçlu çocuklar ve ailenin önemi. *Aile ve Toplum*, 5(17), 88-96.
- Erkan, R. & Erdoğan M. Y. (2006). Göç ve çocuk suçluluğu. *Aile ve Toplum Dergisi*, 9(9), 79-90.
- Eryılmaz, A. (2009). Ergenlik döneminde stres ve başa çıkma. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 20-37.
- Güngör, M. (2008). Evrensel bir sorun olarak çocuk suçluluğu ve sokakta çalışan ve yaşayan çocuklar. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(1), 25-43.
- İçli, T. (2007). *Kriminoloji* (7. baskı). Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Kallio, K. P., Wood, B. E., & Häkli, J. (2020). Lived citizenship: Conceptualising an emerging field. *Citizenship Studies*, 24(6), 713-729. doi: 10.26686/wgt.12291227.v1
- Kara, B. (2018). Niğde ili örneğinde çocuk suçluluğu. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi* (39), 46-64.
- Karasu, M. A. (2008). Türkiye’de kentleşme dinamiklerinin suça etkisi. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 57(4), 255-281.
- Kyttä, M. (2004). The extent of children's independent mobility and the number of actualized affordances as criteria for child-friendly environments. *Journal of Environmental Psychology*, 24(2), 179-198. doi: 10.1016/s0272-4944(03)00073-2
- Lange, A. (2018). *The design of childhood: How the material world shapes independent kids*. New York: Bloomsbury Publishing
- Paetsch, J., Bertrand, L. (1997). The relationship between peer, social and school factors and delinquency among youth. *Journal of School Health*, (67), 27-32.
- Paul, J. ve Criado, A. R. (2020). The art of writing literature review: What do we know and what do we need to know? *International Business Review*, 29(4), 1-7. doi: 10.1016/j.ibusrev.2020.101717
- Polat, O. (2004). *Kriminoloji ve kriminalistik üzerine notlar*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- Sargın, S. & Temurçin K. (2011). *Türkiye'nin suç coğrafyası*. Ankara: Polis Akademisi Yayınları.
- Siegel, L. J. & Welsh, B. C. (2017). Juvenile delinquency, theory, practice and law. *Juvenile and Family Court Journal*, 32(4), 69-71.
- Statista (2023). Proportion of selected age groups of world population and in regions in 2023. <https://www.statista.com/search/?q=child+population+of+world&Search=&p=1> adresinden erişildi.
- Talen, E. & Coffindaffer, M. (1999). The utopianism of children: An empirical study of children's neighborhood design preferences. *Journal of Planning Education and Research*, 18(4), 321-331.
- Tandoğan, O. (2014). Çocuk için daha yaşanılır bir kentsel mekân: dünyada gerçekleştirilen uygulamalar. *Megaron*, 9(1), 19-33.
- Tandoğan, O. (2011). *İstanbul'da "çocuk dostu kent" için açık alanların planlama, tasarım ve yönetim ilkelerinin oluşturulması* (Yayımlanmamış doktora tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- The Word Bank (2024), Development indicators series, mega data glossary. <https://databank.worldbank.org/metadataglossary/world-development-indicators/series/EN.URB.MCTY.TL.ZS> adresinden erişildi.
- Tittle, C. R., & Harold G. (2003). Gender, age and crime deviance: a challenge to self-control theory. *Journal of Research In Crime and Delinquency*, 40(4), 426-453.
- TÜİK. (2021). *Güvenlik birimine gelen veya getirilen çocuk istatistikleri* (Rapor no: 45586)
- TÜİK. (2023). *Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi, 2007-2022*
- Tüzün, B., Elmas İ., & Akkay E. (1996). 11-15 yaş grubu çocuklarda cinsel suçlar. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 5(2), 79-83.
- UN. (2019). *Department of economic and social affairs, population division-World fertility data, 2019*. <https://www.un.org/en/desa> adresinden erişildi.
- UN. (2022). *World population prospects. Department of economic and social affairs. Population division, 2022, Rev. 1*. <https://www.un.org/development/desa/pd/content/World-Population-Prospects-2022> adresinden erişildi.
- UNCRC (1989). *Convention on the rights of the child*. United Nations. <https://www.refworld.org/docid/3ae6b38f0.html> adresinden erişildi.
- UNICEF (2004). *Building child friendly cities: A framework for action*. Florence: UNICEF Innocenti Research Centre. <https://www.unicef.org/innocenti/reports/view-all> adresinden erişildi.
- UNICEF (2018). *Child friendly cities and communities handbook*. <https://www.unicef.org/eap/reports/child-friendly-cities-and-communities-handbook> adresinden erişildi.
- UNICEF (2023). *Monitoring the situation of children and women The state of the world's children 2023: Statistical tables*. <https://data.unicef.org> adresinden erişildi.

- URL 1. *UNICEF child friendly cities, "what is a child friendly city?"*. <https://www.unicef.org/childfriendlycities/what-is-a-child-friendly-city/> adresinden erişildi.
- URL 2. *UNICEF Child Friendly Cities and Communities Handbook* <https://s25924.pcdn.co/wp-content/uploads/2018/05/CFCI-handbook-NewDigital-May-2018.pdf> adresinden erişildi.
- URL 3. <https://database.earth/population/colombia>
- URL 4. <https://data.unicef.org/how-many/how-many-children-under-18-are-there-in-colombia/>
- URL 5. <https://www.childfriendlycities.org/initiatives/colombia>
- URL 6. <https://data.unicef.org/how-many/how-many-children-under-18-are-there-in-brazil/>
- URL 7. <https://www.childfriendlycities.org/initiatives/brazil>
- URL 8. https://hcadanang.com/wp-content/uploads/2021/08/2021-UBND-TP-CTHDVTE-KEM-THEO-QD_ENG.pdf
- URL 9. <https://www.childfriendlycities.org/initiatives/vietnam>
- URL 10. <https://www.unicef.org/turkiye/çocuk-dostu-şehirler>
- Ünsal T. (2015). Kentleşme ve suç ilişkisi: çocuk suçlular. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 6(23): 255-271.
- Yavuzer, H. (1981). *Psiko-sosyal açıdan çocuk suçluluğu*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Xiao, Y., & Watson, M. (2019). Guidance on conducting a systematic literature review. *Journal of Planning Education and Research*, 39, 93-112. doi: 10.1177/0739456X17723971
- Zimmermann, G. (2006). Delinquency an male adoles-cents: the role of alexithymia and family structure. *Journal of Adolescence*, 29(3), 321- 332.